HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]בעבד של שני שותפין ודברי הכל אמר רבה [ב]מחלוקת בששיחרר חציו והניח חציו אבל שיחרר חציו ומכר חציו או נתן במתנה חציו כיון דקנפיק מיניה כוליה דברי הכל קנה אמר ליה אביי ובכולו לא פליגי והתני חדא (א)הכותב נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ותניא אידך האומר כל נכסי נתונין לפלוני ופלוני עבדיי אף עצמם לא קנו מאי לאו הא רבי והא רבנן לא אידי ואידי רבנן [ג]הא דאמר כולו הא דאמר חצי חצי והא מדקתני סיפא ואם אמר חצי חצי לא קנו מכלל דרישא דאמר כולו (ב)פרושי קא מפרש אף עצמן לא קנו כיצד כגון דאמר חצי חצי הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא דאמר כולו השתא אמר כולו לא קנו אמר חצי חצי מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא דאמר חצי חצי אבל אמר כולו קנו תנא סיפא דאמר חצי חצי מכלל דרישא דאמר כולו ואפ"ה לא קנו ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשטר אחד כאן בשני שטרות בשטר אחד מאי איריא חצי חצי אפי' אמר כולו נמי לא קנו [ד]ה"נ קאמר אף עצמן לא קנו בד"א בשטר אחד אבל בשני שטרות קנו ואם אמר חצי חצי אף בשני שטרות נמי לא קנו ואיבעית אימא ל"ק כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה בשלמא בתרא לא קני דהא קני ליה קמא אלא קמא ליקני נפשיה ולקנייה לחבריה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא רב אשי אמר שאני התם דקא קרי להו עבדיי א"ל רפרם לרב אשי ודלמא עבדיי שהיו כבר מי לא (ג)תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן טעמא דאמר(ד) [חוץ מאחד מרבוא שבהן] הא לא אמר הכי קני אמאי והא עבד קא קרי ליה אלא עבדי שהיה כבר הכא נמי עבדיי שהיו כבר [ה]נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין איסורא לא קאמרינן ת"ש [ו]המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין נותן חצי קנם לרבו וחצי

של שני שותפין. דכיון דאין לו בו אלא חציו אפי' רבנן מודו דקנה כי שחרריה לפלגיה דהא לא שייר מידי והוי כאשה דנפקא מיניה לגמרי: **מחלוקת.** דרבי ורבנן: **והניח חציו.** דבעינן דניפוק כוליה מיניה כי אשה: **אבל שיחרר חציו.** ומכר תחילה חציו או בבת אחת: **הכותב נכסיו לשני עבדיו.** שכתב שני שטרות כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה וזיכה לשליח אחד בבת אחת לשניהם דפלגי דלא קדם אחד לחבירו: **והן משחררין זה את זה.** לפי שכל אחד זכה בחצי חבירו: **הא דאמר כולו.** קמייתא כגון שכתב שני שטרות כדפרישית ובכל אחד כתב כל נכסיי לפלוני עבדי ומודו רבנן דכיון דזיכה להם בבת אחת ונפקי כולהו מיניה קנו. ובתרייתא דאמר חצי חצי בשטר האחד כתב חצי נכסי לך וכן בשני לחבירו לפיכך לא קנו דהוה ליה בכל אחד שחרר חציו והניח חציו. ולא מיבעיא כתב ומסר לזה והדר מסר לזה דלא קנו דכי מסר לקמא שייר פלגיה ולא קנה וכן לשני אלא אפילו מסר לשניהם כאחת לא קנו דכיון דחצי נכסיי כתב בכל חד דלמא חד פלגא כתב לתרווייהו ואיכא שיור: **מדקתני סיפא.** (ה)דברייתא: **ואם אמר חצי חצי לא קנו.** וסלקא דעתין דהכי קאמר ואם אמר חצי חצי נמי לא קנו: **מכלל דרישא דאמר כולו.** ואפ"ה לא קנו: **בשטר אחד.** לא קנה כגון כל נכסי לפלוני ופלוני עבדיי דכתיב(ו) לה ולא לה ולחברתה אין שתי נשים מתגרשות בגט אחד ואין שני עבדים משתחררים בגט אחד: **מאי איריא.** דפריש סיפא לרישא דאמר חצי חצי כדאמרן: **ה"ק.** כלומר לאו פרושי קמפרש: **אף בשני שטרות נמי לא קנו.** משום דשייר: **כאן בבת אחת.** ותרווייהו בדאמר כולו והא דקתני קנו שמסר שני השטרות בבת אחת והא דתני לא קנו בזה אחר זה: **כדשנינן מעיקרא.** בהנך לישני כולהו: **דקרי להו עבדיי.** בשטר גופיה דקתני כל נכסיי לפלוני ופלוני עבדיי שמע מינה לא שחררינהו לדידהו וטועה דסבר יכול הוא לתת להם שאר נכסים בלא שחרור: **שייר קרקע כל שהוא.** דכתב חוץ מן הקרקע כל שהוא: **לא יצא בן חורין.** דלא ידעינן הי קרקע שייר ובכל כל שהוא אמרי' האי שייר וכיון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיבורא הואיל ובחד דיבורא אקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיבורא לא איתקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים: **ור"ש.** סבר פלגינן הואיל והזכיר קרקע בשיורא קרקעות הוא דלא קנה אבל הוא עצמו דליכא לספוקי בשיורא קנה: **חוץ מאחד מרבוא.** דכיון דלא פירש שיורא אמרינן היינו איהו דשייריה ולדידיה לא חשיב ליה אלא אחד מרבוא: **נגחו שור.** אמתני' קאי מי שחציו עבד כו'(ז) ומימרא בעלמא הוא: **יום של רבו לרבו.** אם ביום של רבו נגחו וחבל בו פחת דמיו לרבו. שור משלם נזק דהיינו פחת דמים: **איסורא לא קאמרינן.** דתיהוי לחצאין אבל כל זכיית ממון כי היכי דמלאכתו תלויה בימים כן כל שבח ממון: **המית.** בשור המועד קאי דגבי עבד נותן שלשים כסף דהיינו קנס דאפילו אינו שוה דינר נותן שלשים סלע וגבי בן חורין נותן כופר דהיינו דמי ההרוג:

וחצי

בעבד של שני שותפין ודברי הכל. וא"ת והא לר' אליעזר דפ' החובל (ב"ק דף ל.) אינו יכול לשחרר חלקו כמו שאינו יוצא בשן ועין דבעינן עבדו המיוחד לו (ח)ומוקי התם אליביה הא דאמר אמימר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום וקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין (ט)[פי' אליביה דר"א] אין יוצאין בראשי איברים וי"ל דשותפין דהתם היינו לזה גוף ולזה פירות כמו מוכר עבדו לאחר ופסק עמו ע"מ שישמשנו ל' יום דהוי דומיא דאיש ואשה אבל כשיש לו גוף ופירות יכול לשחרר חציו והא דקאמר התם חציו עבד וחציו בן חורין היינו למשנה אחרונה וא"ת והא אמימר גופיה אית ליה לעיל לחד לישנא דמפקיר עבדו יש לו תקנה בשטר וי"ל דשטר ודאי מפקיע האיסור כדאמרינן לעיל מה אשה איסורא ולא ממונא: **הא** דאמר חצי חצי. פי' בקונטרס שכתב בשטר אחד חצי נכסיי לך וכן בשני לחברו ואפי' מסר בבת אחת לא קנו דדלמא חד פלגא הוא דכתב לתרווייהו ואיכא שיור וקשה לרבינו שמואל דהא מדקאמר כל נכסיי משמע שמפרש בשטר שחציו שנתן לזה לא נתן לזה אלא הכל נתן לשניהם ועוד מדמפליג בין אמר כולו לאמר חצי משמע דוקא אמר כולו קנו אבל חצי אפי' פירש שלא חצי אחד נותן לשניהם אלא הכל אפ"ה לא קנו[א] ונראה לרבינו שמואל[ב] דרבה לטעמיה דאית ליה בפ' שני דקידושין (דף נ:) ובמי שהוציאוהו (עירובין נ.) כל שאין בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו ובזה אחר זה לא קנה[ג] כיון דשייר[ד] ולא דמי לשיחרר חציו ומכר חציו דהתם הוי בזה אחר זה אם מכר חציו תחילה וקצת קשה לפירושו דאם כן כי אמר כולו נמי לא ליקני בבת אחת כיון דבזה אחר זה שני לא קני כמו במקדש שתי אחיות דאין מקודשות כיון דבזה אחר זה לא תפסי קדושין בשניה אלא ודאי לא שייך כל שאינו בזה אחר זה אלא היכא שהראשון מונע את השני מלחול כמו בשתי אחיות שמונעים קידושי הראשונה מלחול קידושי שניה אבל הכא הא דלא קני שני בזה אחר זה לאו משום דלא חזי לקנות אלא משום דכבר נסתלק הנותן ואין לו בהן כלום[ה] מידי דהוה אנותן כל נכסיו לשנים וכתב לכל א' נכסיי נתונין לך במתנה וזיכה להן בבת אחת דקנו כל הנכסים[ו] ואין לדמות ממון הראוי לחלק ואיתיה לחצאין כדאמר התם אמעשר[ז](י): **מאי** איריא חצי אפי' כולו נמי. הכא ליכא לשנויי תנא סיפא לגלויי ארישא דפשיטא דבשטר אחד אין חילוק בין אמר חצי חצי לאמר כולו[ח]: **יום** של רבו לרבו. היינו למשנה ראשונה[ט] דלמשנה אחרונה[י] מעשה ידיו שלו דבסמוך מדמי ליה למעוכב גט שחרור[יא] ומיהו נ"מ אף למשנה אחרונה כגון בשל יתומים קטנים דלאו בני כפייה נינהו או בחציה שפחה וחציה בת חורין[יב] ולא נהגו בה מנהג הפקר וקצת תימה כיון דלפי משנה אחרונה מעשה ידיו שלו מה הרויח לעיל ההוא גברא דאקני לבנו קטן[יג] והא מכי משחרריה חבריה לפלגיה מיד זכה העבד בעצמו והוה ליה מעוכב גט שחרור ואין יכול להקנות לבנו אלא מה שיש לעצמו בו אבל טפי לא ושמא הקנה לבנו קודם ששחררו חבירו לפי שהיה יודע שחברו היה רוצה לשחרר חלקו:

ושור

עין משפט נר מצוה

צד א ב מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכ' ד סמג עשין פז טור ש"ע י"ד סי' רסז סעיף ס:

צה ג ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף נט:

צו ה מיי' פ"ד מהל' חובל ומזיק הלכ' יב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף ד וטוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

צז ו מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הלכ' ב סמג עשין סז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:

מוסף תוספות

א. [דאל"ה] אדמפליג בין אמר כולו להיכא דאמר חצי חצי ליפלוג הכל בחצי חצי בין היכא שפירש חצי אחר בין היכא שלא פירש. תוס' הרא"ש. ב. דאע"פ שפירש דשני החצאין נתן לשניהם לא קנו. תוס' הרא"ש. ג. שאם נתן המחצית לזה ואחר זמן נתן המחצית האחר לזה ודאי לא קנו. ר"ן. ד. וקי"ל דאפי' כ' כל נכסיו לעבדו ושייר קרקע כל שהו, אף עצמו לא קנה, כ"ש הכא. רשב"א. ה. ואי אתי ראשון דזכה בהם ומקנה אותם לשני קונה שני. תוס' הרא"ש. ו. אע"ג דבזה אח"ז השני לא קנה. תוס' הרא"ש. ז. עי' תוס' הרא"ש שמתרץ שיטת רש"י. ח. דכשם שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד, ה"נ שני עבדים אינן יוצאין בגט אחד. רבנו קרשקש. ט. דקתני עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. רשב"א. י. כיון שכופין את רבו, אפי' בעוד שלא כפו אותו אינו עובדו. רשב"א. יא. וא"ת, למשנה ראשונה מאי דהוה הוה. תוס' הרא"ש. יב. דלא מפקדא אפריה ורביה. ר"ן. יג. בתר דשחרר חבריה לפלגא. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

דברי הכל אף בשטר קנה שכל אחד משחרר כל חלקו ולא שייר בו כלום ולא דמי למשחרר חצי עבדו. ואין שני עבדים משתחררים בשטר א' כמו שאין שתי נשים מתגרשות בגט א'.

מסורת הש"ס

א) לקמן פו., ב) [עי' תוס' בכורות נא: ד"ה א"כ], ג) ב"ב קמט: פאה פ"ג מ"ח לעיל ח:, ד) גי' רש"ל דאמר הכי הא, ה) [נ"ל דבתרייתא], ו) דברים כד, ז) [לעיל מא.], ח) [נ"ל דמוקי מהר"ס], ט) מהרש"ל, י) [וע"ע תוס' זבחים ל. ד"ה דבריו],

מוסף רש"י

קנו ומשחררין זה את זה. קנו כל הנכסים ונמצא כל אחד חציו בן חורין וחציו עבד לחברו ומשחררים זה את זה חלייהן (לקמן פז.). הכותב כל נכסיו לעבדו. כגון כל נכסיי נתונין לך, יצא לחירות. שאף הוא בכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה (לעיל ח:). שייר קרקע כל שהוא. קרקע לאו דוקא כדאמר בב"ב בפ' מי שמת (שם). לא יצא לחירות. דבשלמא רישא דלא גלי דעתיה דניחא לשיורא לא אמרינן דשייר, אבל הכא דניחא לשיורא אמרינן לדידיה נמי שייר וכי אמר כל נכסיי לך אשאר נכסים קאמר ולחנופי ליה קאתי ולא שחרריה כיון דלא אמר ליה עצמך ונכסיי (שם) או: שהעבד הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם, והאי קרקע כל שהוא איכא למימר שעל העבד הוא אומר ונמצא שאינו בן חורין וגם הנכסים לא קנה, וה"ה אם אמר חוץ ממטלטלין כל שהוא, כדמפרש ר"א לקמיה שעשו המטלטלין שיור אצל העבד, דדלמא האי עבד הוא המטלטלין ששייר, דעבדא מיטלטל, אבל אם אמר כל נכסיי נתונים לך חוץ משדה פלוני, הרי הוא בן חורין, שהעבד אינו בכלל אותו שדה שפירש (רשב"ם ב"ב קמט:). לעולם הוא בן חורין. אם שייר קרקע כל שהוא, דשייר קרקע ולא עבד (שם) דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי (לעיל ט.). עד שיאמר כו' חוץ מאחד מרבוא. עד שיאמר סתם חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משייר, דהשתא אמרינן דאחד מריבוא דקאמר דהיינו עבד ואיהו לא חשיב ליה לאחד מריבוא בנכסים, אע"ג דשוי טפי (שם) שהשאיר אחד מרבוא, לעבד קאי ולאו משוחרר, ולכך כתב לעבדו כך ומ"מ לא קנה כלום (ב"ב שם).